

Kuntatalouden kehitys vuoteen 2028

Päivitetty 26.4.2024

Kevään 2024 kuntalousohjelma, VM:n ja Kuntaliiton ennusteet

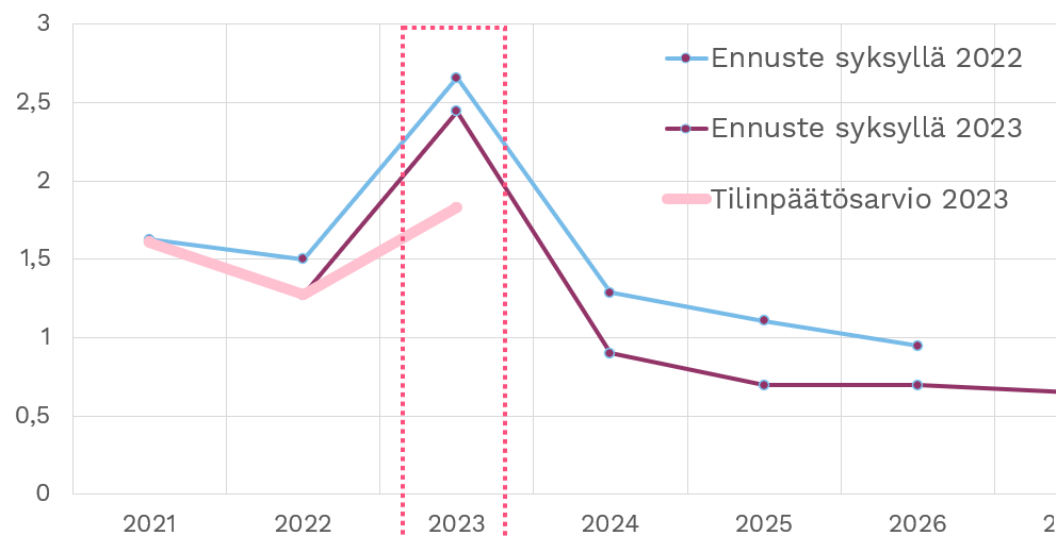
Mikko Mehtonen @MikkoMeh

Nostot kuntatalouden kehitysarviosta kevällä 2024

- Kertaluonteiset tekijät vahvistivat kuntataloutta merkittävästi vuonna 2023, mutta tilanne vaihtelee kunnittain suuresti.
- Kuntien toimintamenot olivat vuonna 2023 kuitenkin peräti 2,5 miljardia euroa odotettua korkeammalla tasolla. Toimintamenojen ja investointien kasvu heikentää kuntatalouden kehitysarviota tulevina vuosina. Kuntien tulokehitystä vaimentaa muun muassa sote-uudistukseen liittyvät tarkistukset ja takaisinperinnät. Kuntien verotulot kasvavat maltillisesti.
- Petteri Orpon hallitus päätti kehysriihessä useista kuntatalouteen vaikuttavista toimista. Toimet vahvistavat kuntataloutta. Kuntatalouden rahoitusasematavoitteen saavuttaminen vaatii vielä lisäsopeutustoimia tai vahvempaa talouskasvua.
- Kuntatalouden kehitysarvio on heikentynyt viime syksystä dramaattisesti. Tulojen ja menojen välillä on pysyvä epätasapaino. Tilanne on heikoimmillaan 2026-2027. Ennusteriskit ovat tällä kertaa positiivisia.
 1. Vuosikate ei kata poistoja, eikä nettoinvestointeja 2025-2028. Tilikauden tulos on lievästi miinuksella.
 2. Toiminnan ja investointien rahavirta painuu 1,5-2,0 miljardia euroa alijäämäiseksi. Kuntatalouden velka kasvaa noin 6 miljardilla eurolla vuoteen 2028 mennessä.
- Laskennallinen kunnallisveroprosentin korotuspaine kasvaa kehyskauden aikana kaikissa kuntakokoryhmissä. Vuosikatteen vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti useissa pienimmissä kuntakokoryhmissä.

Kuntien menokehitys odotettua voimakkaampaa

Tilikauden tulos eri ennusteissa suhteessa toteutumaan 2023

Toimintamenot +2,5 mrd. euroa

• Ostot +1,9 mrd. euroa

Toimintatulot +1,6 mrd. euroa

Verot -0,1 mrd. euroa

Valtionosuudet -0,1 mrd. euroa

Vuosikate -0,7 mrd. euroa

Tilikauden tulos -0,6 mrd. euroa

Investoinnit -0,2 mrd. euroa

Lainakanta +0,6 mrd. euroa

Suhteessa syksyn 2023
ennusteeseen

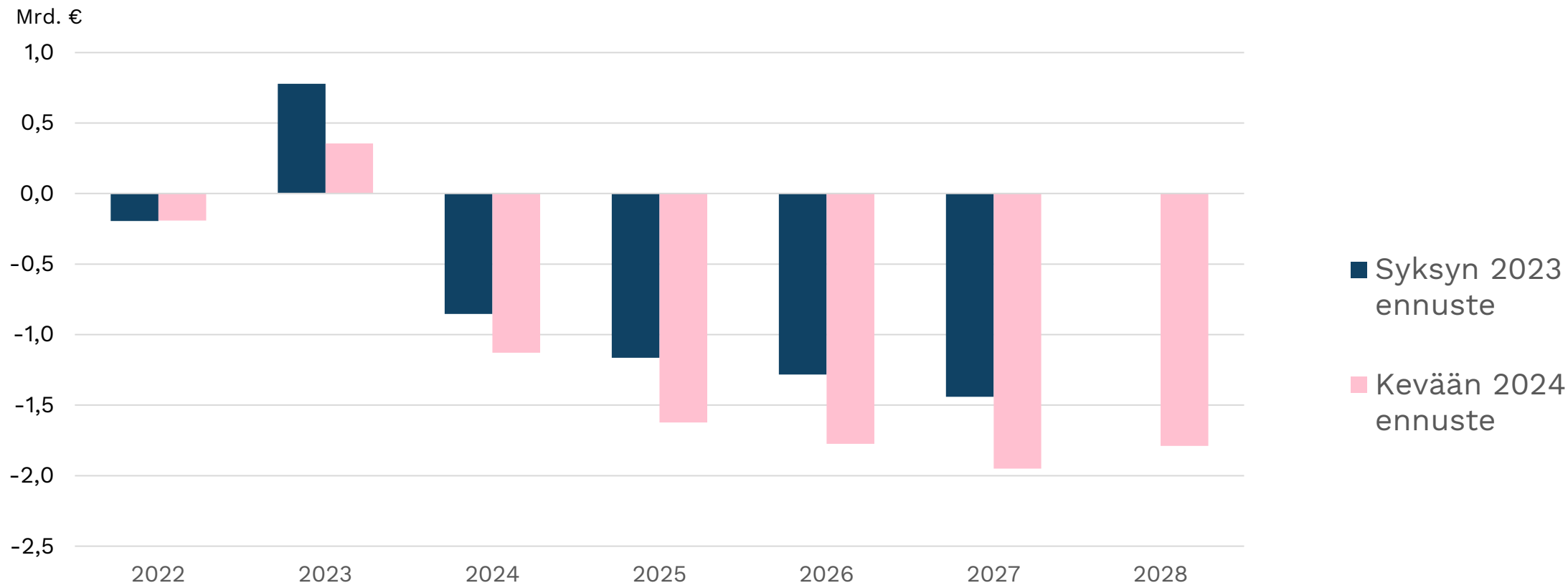
Korkeampi menotaso varjostaa tulevia ennustevuosia ja on eniten kuntataloutta heikentävä tekijä

Positiivinen ennusteriski: Kunnat voivat vaikuttaa
menoihin

Kuntatalouden ennuste heikentynyt

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta = tulorahoitus – investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta kuvaa kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Kuntien ja kuntayhtymien talous

painelaskelman mukaan, mrd.€

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintakate	-33,66	-14,06	-14,29	-15,70	-16,24	-16,88	-17,44
Verotulot	26,90	14,58	13,79	14,47	15,09	15,68	16,28
Valtionosuudet	10,77	3,67	3,36	3,78	3,79	3,87	4,20
Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,27	0,37	0,26	0,24	0,20	0,17	0,13
Vuosikate	4,27	4,56	3,12	2,79	2,83	2,84	3,18
Poistot	-3,18	-2,74	-2,84	-2,94	-3,04	-3,14	-3,24
Satunnaiset erät, netto	0,18	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden tulos	1,28	1,80	0,28	-0,15	-0,21	-0,30	-0,07
Tulorah. korjauuserät	-0,91	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Tulorahoitus, netto	3,54	4,34	2,92	2,58	2,63	2,64	2,97
Investoinnit, netto	-3,74	-3,99	-4,05	-4,21	-4,40	-4,59	-4,76
Rahoitusjäämä ¹⁾	-0,19	0,35	-1,13	-1,62	-1,77	-1,95	-1,79
Lainakanta	24,74	19,58	20,50	21,91	23,47	25,21	26,79
Rahavarat	8,85	6,63	6,55	6,47	6,39	6,31	6,24

1) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto

Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauuserät

Kokonaistaloudelliset ennusteet

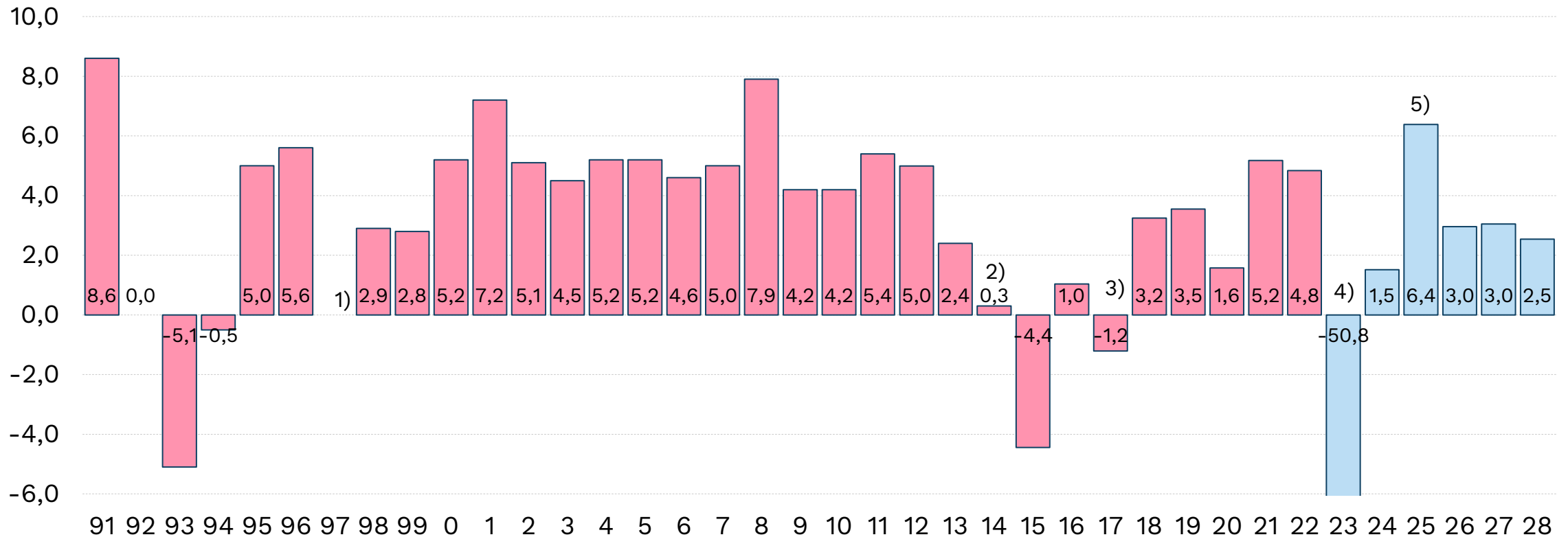
<u>muutos-%</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>	<u>2027</u>	<u>2028</u>
BKT, määrän muutos	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5	1,3	1,1
BKT, muutos (syksy23 ennuste)	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6	
Palkkasumman muutos	6,6	4,9	2,7	4,0	4,3	4,1	3,9
Yleisen ansiotason muutos	2,4	4,2	3,5	3,3	3,1	3,0	3,0
Kuntien ansiotason muutos	2,0	5,2	3,4	3,6	3,6	3,7	3,0
Kuluttajahintojen muutos	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Valtionosuusindeksi muutos	3,7	4,5	2,1	3,1	3,4	3,2	2,7
Työttömyysaste	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3	6,2
Työllisyysaste	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5	75,3	76,1

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot

mrd.€

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintamenot	43,92	21,62	21,95	23,35	24,04	24,77	25,40
- Henkilöstömenot	23,03	11,47	11,55	12,10	12,55	13,01	13,38
- Palkat	18,43	9,21	9,40	9,86	10,18	10,57	10,89
- Muut henkilöstömenot	4,60	2,25	2,15	2,25	2,36	2,44	2,50
- Ostot (materiaalit ja palv.)	17,39	7,79	8,01	8,42	8,65	8,89	9,08
- Avustukset	1,80	1,21	1,19	1,59	1,58	1,58	1,62
- Muut toimintamenot	1,70	1,15	1,20	1,23	1,26	1,29	1,32
Rahoitusmenot, brutto	0,30	0,40	0,45	0,61	0,65	0,69	0,74
Investoinnit	5,86	4,70	4,88	5,04	5,23	5,42	5,59
Yhteensä	50,08	26,72	27,28	29,00	29,92	30,88	31,73
Muutos-%:							
Toimintamenot	4,8	-50,8	1,5	6,4	3,0	3,0	2,5
- Palkat	3,5	-50,0	2,0	4,8	3,3	3,8	3,0
- Ostot (materiaalit ja palv.)	7,2	-55,2	2,8	5,2	2,7	2,8	2,0
Menot yhteensä	5,2	-46,6	2,1	6,3	3,2	3,2	2,8

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulujen kasvu-%

1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa

2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.

3) Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.

4) Sote-uudistus vähentää kuntien toimintakuluja.

5) TE-uudistus lisää kuntien toimintakuluja.

Päivitetty: 26.4.2024/Mehtonen

Lähde: vuodet 1991-2020 Tilastokeskus, vuodet 2021-2023 Valtiokonttori, vuosien 2024-2028 arviot VM kevät 2024

Kuntien verotulot

Sote-uudistus huomioiden vuodesta 2023 lähtien, mrd.€

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Verolaji						
Kunnallisvero	10,34	9,71	10,28	10,74	11,15	11,58
Yhteisövero	2,06	1,72	1,72	1,81	1,93	1,99
Kiinteistövero	2,19	2,34	2,40	2,43	2,48	2,53
Verotulot yhteensä	14,59	13,77	14,40	14,98	15,56	16,10
Muutos-%:						
Kunnallisvero	-52,5	-6,1	5,9	4,5	3,8	3,9
Yhteisövero	-32,3	-16,6	0,0	5,2	6,6	3,1
Kiinteistövero	4,4	6,9	2,6	1,3	2,1	2,0
Verotulot yhteensä	-45,8	-5,6	4,6	4,0	3,9	3,5
Tuloveroprosentti, keskim.	7,44	7,51	7,51	7,51	7,51	7,51
Yhteisöveroprosentti	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	23,91	23,69	23,65	22,91	23,05	23,22

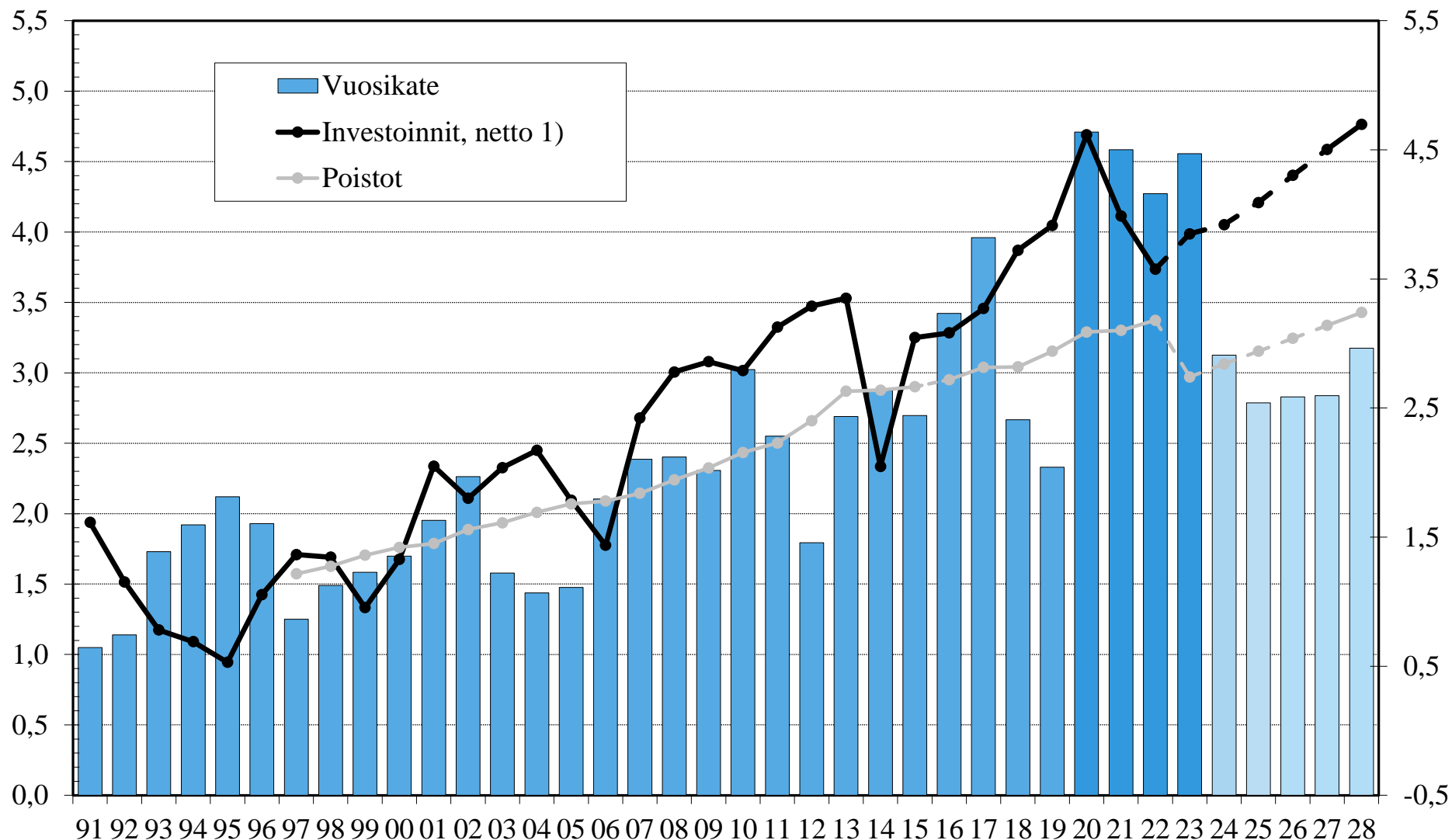
Kuntasektorin vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ painelaskelman mukaan, mrd.€

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosien 2016 ja 2017 vuosikatetta vahvistivat kilpailukykysojimuksessa sovittu lomarahaleikkaus ja työnantajamaksujen alennukset. Kiky-säästöt leikattiin kuntataloudesta täysimääräisinä vuosina 2018-2019.

Vuonna 2020 vuosikatetta vahvistaa noin 2,6 miljardin euron koronatuki kunnille ja sairaanhoitopiireille. Vuodelle 2021 myönnettiin koronatukia yhteensä noin 2,4 miljardia euroa.

Vuoden 2023 vuosikatetta parantaa erityisesti edellisten vuosien verotilitykset.

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit-rahoitusosuudet - käyttöomaisuuden myyntitulot.

Kuntatalouden vuosikate ja tilikauden tulos

painelaskelman mukaan, mrd.€

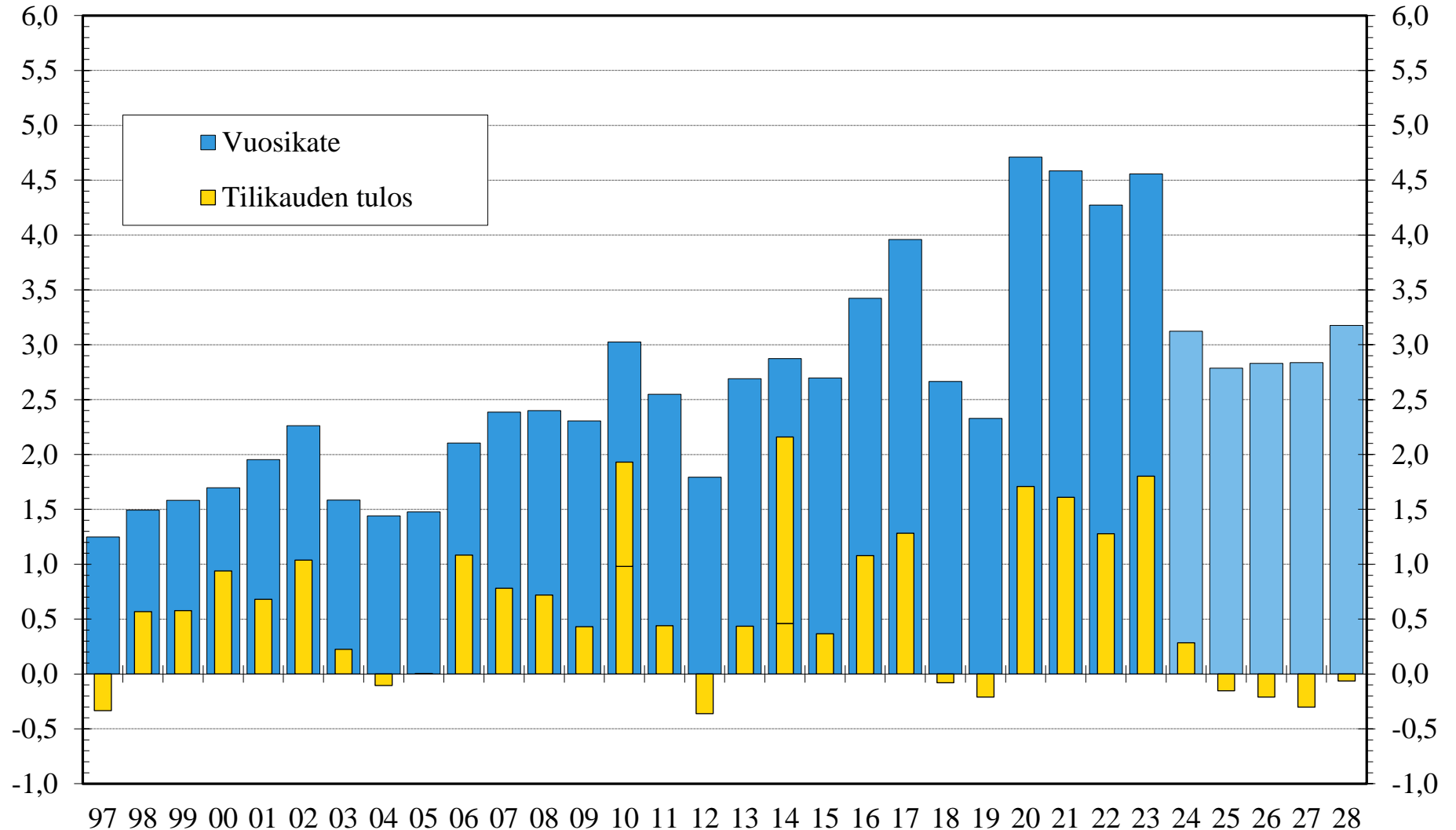
Vuoden 2010 tuloksessa HSY:n perustamisesta johtuvaa kirjanpidollista myyntivoittoa 0,95 mrd. euroa.

Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen paransi tulosta 1,7 mrd. euroa.

Vuosien 2016 ja 2017 vuosikatetta vahvistivat kikyn lomarahaleikkaus ja työnantajamaksujen alennukset. Kiky-säästöt leikattiin täysimääräisinä vuosina 2018-2019.

Vuonna 2020 vuosikatetta vahvistaa noin 2,6 miljardin euron koronatuki kunnille ja sairaanhoitopiireille. Vuodelle 2021 myönnettiin koronatukia yhteensä noin 2,4 miljardia euroa.

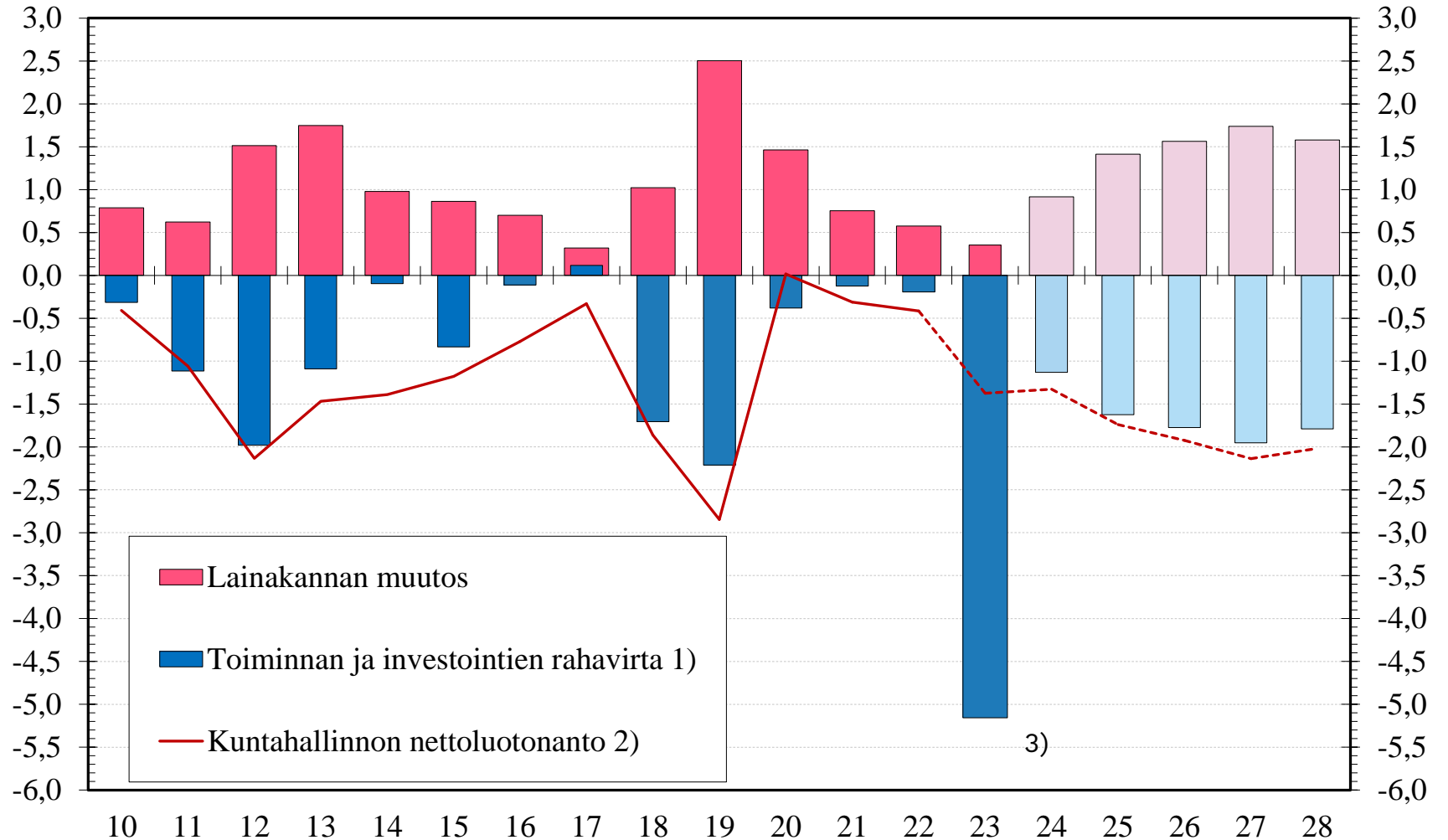
Vuoden 2023 vuosikatetta parantaa erityisesti edellisten vuosien verotilitykset.

Kuntasektorin toim. ja inv. rahavirta, nettoluotonanto sekä lainakannan muutos

painelaskelman mukaan, mrd.€

- 1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.
- 2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus. Vuodesta 2023 alkaen sisältää vain kuntahallinnon (ei hyvinvointialueita).
- 3) Vuoden 2023 luvuissa on huomioitu sote-uudistuksen vaikutus.

Kuntasektorin toim. ja inv. rahavirta sekä nettoluotonanto

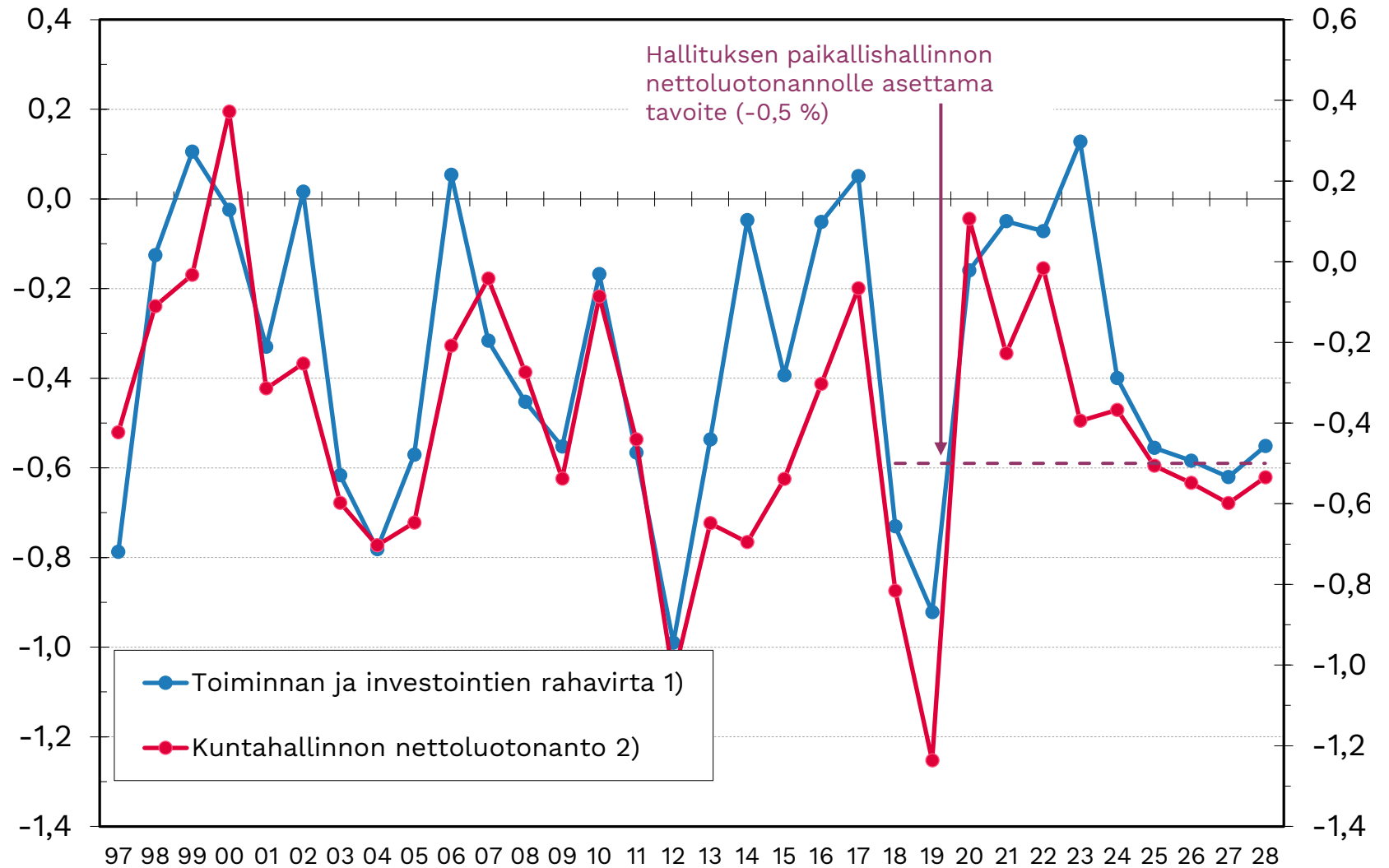
painelaskelman mukaan, % BKT:sta

1) Alijäämäinen (neg.) rahavirta ilmaisee, että menoja katetaan kassavaroja vähentämällä tai lainalla. Ylijäämäinen (pos.) rahavirta ilmaisee, kuinka paljon varoja jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = paikallishallinnon (pl. hyvinvointialueet) kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus. Vuodesta 2023 vain kuntahallinto (ei hyvinvointialueita).

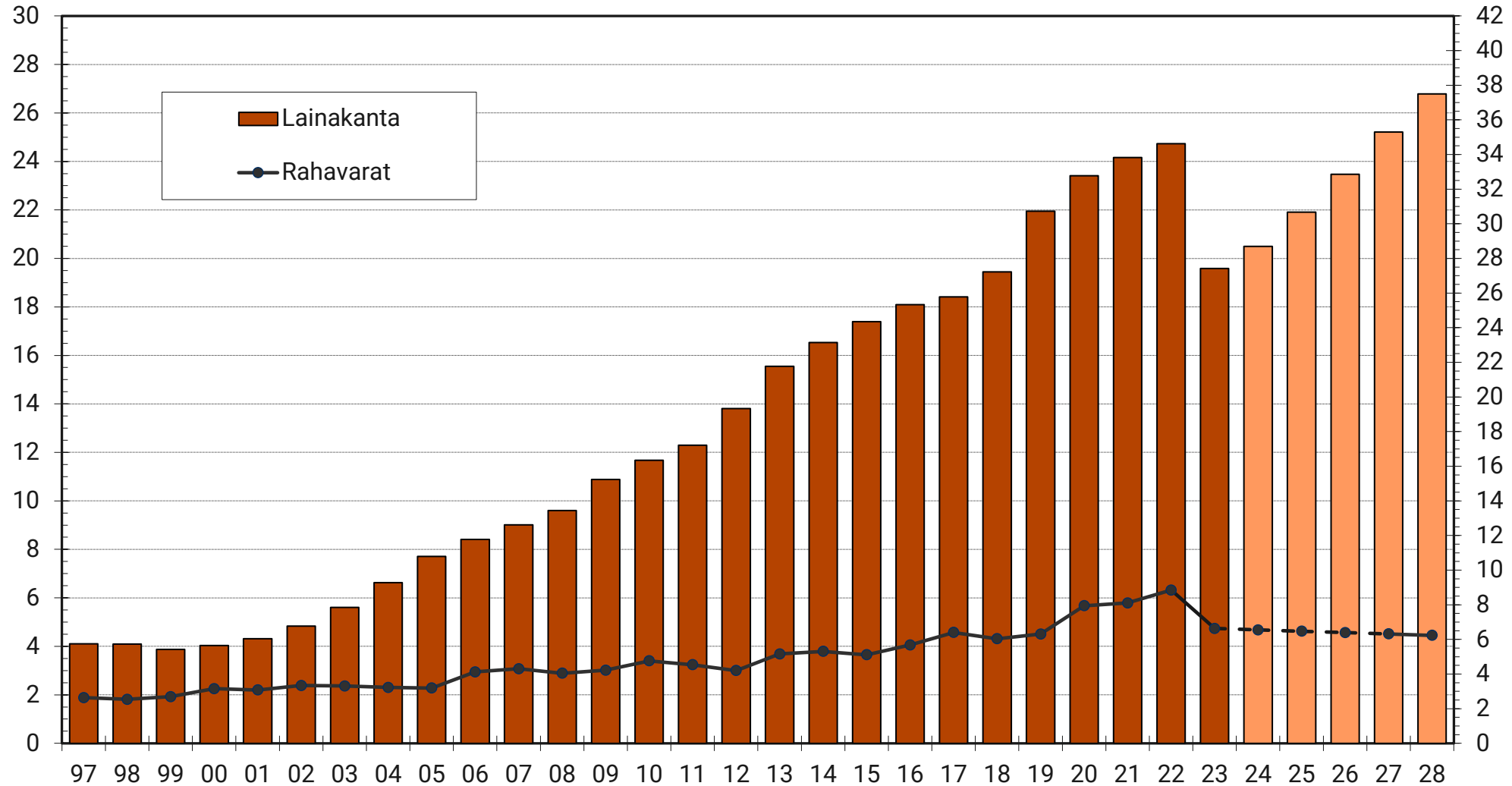
Sote-uudistuksen vaikutus huomioitu vuodesta 2023 lähtien.

Rahavirran ja nettoluotonannon eroa vuodesta 2022 alkaen selittävät mm. HKL yhtiöittämisen, verotulojen ajoitustekijöiden sekä sairaalakiinteistöjen myyntien erilainen käsittely kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon välillä.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta ja rahavarat

painelaskelman mukaan, mrd.€

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma

painelaskelman mukaan, mrd.€

Tuloslaskelman erä	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintatulot	10,25	7,56	7,66	7,65	7,79	7,89	7,96
Toimintamenot	-43,92	-21,62	-21,95	-23,35	-24,04	-24,77	-25,40
Toimintakate	-33,66	-14,06	-14,29	-15,70	-16,24	-16,88	-17,44
Verotulot	26,90	14,58	13,79	14,47	15,09	15,68	16,28
Valtionosuudet	10,77	3,67	3,36	3,78	3,79	3,87	4,20
Rahoituserät, netto	0,27	0,37	0,26	0,24	0,20	0,17	0,13
Vuosikate	4,27	4,56	3,12	2,79	2,83	2,84	3,18
Poistot ja arvonalent.	-3,18	-2,74	-2,84	-2,94	-3,04	-3,14	-3,24
Satunnaiserät, netto	0,18	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden tulos	1,28	1,80	0,28	-0,15	-0,21	-0,30	-0,07
muutos-%:							
Toimintatulot	-1,1	-26,3	1,3	-0,1	1,9	1,2	0,9
Toimintamenot	4,8	-50,8	1,5	6,4	3,0	3,0	2,5
Toimintakate	6,8	-58,2	1,6	9,9	3,5	3,9	3,3
Verotulot	5,4	-45,8	-5,4	5,0	4,2	4,0	3,8
Valtionosuudet	7,0	-66,0	-8,3	12,4	0,2	2,2	8,5

Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma

painelaskelman mukaan, mrd.€

Rahoituslaskelman erä	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	4,27	4,56	3,12	2,79	2,83	2,84	3,18
Satunnaiset erät, netto	0,18	-0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-0,91	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-5,86	-4,70	-4,88	-5,04	-5,23	-5,42	-5,59
Rahoitusosuudet investointeihin ja investointien myyntitulot	2,13	0,72	0,83	0,83	0,83	0,83	0,83
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,19	0,35	-1,13	-1,62	-1,77	-1,95	-1,79
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset	-0,47						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3,12						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,35						
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-0,19						
Rahavarojen muutos							
Lainakanta 31.12.	24,74	19,58	20,50	21,91	23,47	25,21	26,79
Rahavarat 31.12.	8,85	6,63	6,55	6,47	6,39	6,31	6,24